

Bevarandeplan

Fågelmyrkölen SE0810069

Namn: Fågelmyrkölen
Sitecode: SE0810069
Områdestyp: SCI
Area: 91 ha
Kommun: Malå
Karta: Norsjö 23 J, ekonomiska kartan 23 J 8-9 a-b
Koordinat: 7242338 - 16538457
Fastighetsägare: Staten genom Naturvårdsfonden
Ytterligare skyddsform: Naturresevat
Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen
Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen
Bevarandeplanen fastställd 2005-08-11 av Länsstyrelsen enligt 17 §
Förordningen om Områdesskydd (dnr: 511-5297-2005)

Länsstyrelsen
Västerbotten

Versionsdatum: 2005-08-11

Vad är en bevarandeplan?

Natura 2000 är ett nätverk av Europas allra värdefullaste naturområden. När Sverige trädde in i EU blev vi också en viktig del av Natura 2000-nätverket. Över hela Sverige finns idag många naturområden som ingår i Natura 2000. Områdena kan vara mycket olika, men gemensamt för dem är att de är ett exklusivt urval av den värdefullaste naturen i Sverige och Europa. Till varje Natura 2000-område skall det finnas en bevarandeplan som ur olika aspekter beskriver området och hur naturvärdena kan bibehållas.

Bevarandeplanen skall svara på frågor som:

- Varför är området utpekad till Natura 2000?
- Vilka naturvärden och arter är här viktigast sett ur ett EU-perspektiv?
- Hur står det till med dessa naturtyper och arter inom området?
- Vilka bevarandeåtgärder är nödvändiga för att man ska uppnå syftet med området?
- Hur bör området skötas?
- Hur följer man upp att området bibehåller och utvecklar de viktigaste naturvärdena?
- Finns några speciella hot mot området?
- Var går det att läsa mer om området?

Mer information om Natura 2000

Mer information om Natura 2000 hittar du på:

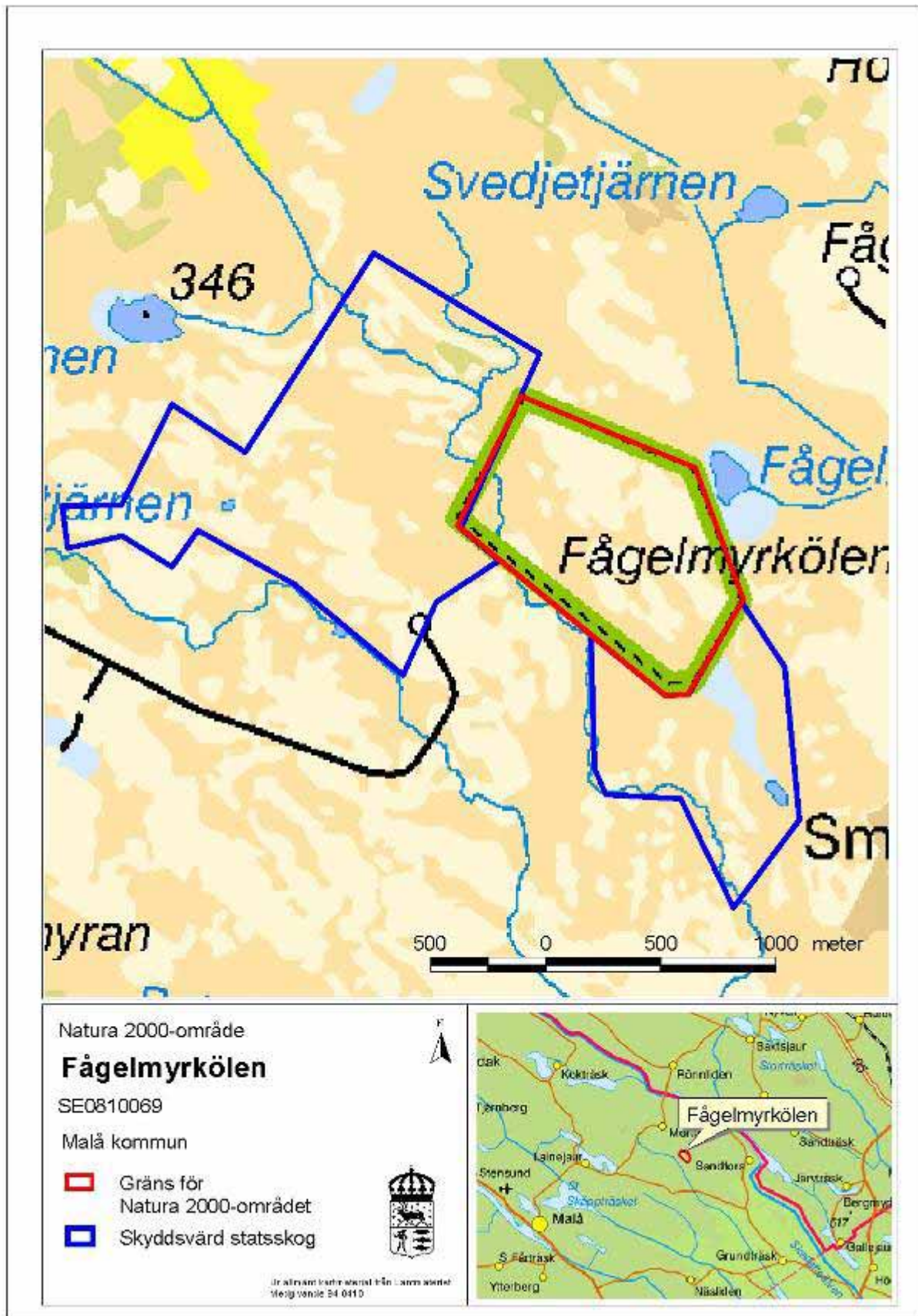
Länsstyrelsens hemsida www.ac.lst.se
Naturvårdsverkets hemsida www.naturvardsverket.se
eller direkt av Länsstyrelsen på telefon 090-10 70 00

Omslagsfoto: Gräddticka (Perenniporia subacida) är en av de många rödlistade svampar som har hittats i området. Foto Andreas Garpebring.

Innehåll

Karta.....	4
Beskrivning	5
Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet	5
Ingående arter enligt habitatdirektivet	6
Bevarandesyfte och bevarandemål	6
Vad kan påverka Natura 2000-området negativt?.....	7
Bevarandeåtgärder med tidplan	8
Skyddsåtgärder	8
Skötselåtgärder	8
Bevarandetillstånd inom området	9
Uppföljning av bevarandemål för naturtyper och arter	9
Beskrivning av livsmiljöer	10
Utdrag ur beskrivningen av riksintresset Fågelmyrkölen.....	11
Referenser	12

Karta

Bakgrundskarta ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet. Medgivande 94.0410

Beskrivning

Natura 2000-området och naturreservatet Fågelmyrkölen ligger i Malå kommun, 6 km från Springliden och 2 mil från Malå samhälle. Reservatet är 91 ha och utgörs av urskogsartade skogar på fastmarksholmar inne i ett större myrlandskap. Natura 200-området anses som ett av länets förnämligaste urskogsobjekt med mycket gammal, rikt lavbehängd, högvuxen granskog. Fältskiktet består av frisk blåbärsristyp. I kantzonen mot myren finns 500-åriga tallar. Skogen är rik på torrträd och lågor och en rad ovanliga vedsvampar har noterats, bl.a. gräddticka, ostticka och rosenporing. För den sistnämnda är detta det första dokumenterade fyndet på barrträd (gran) i Sverige¹. Reservatet ligger på fastmarksholmarna ute i myrskogsmosaiken och har genom sitt läge påverkats mycket lite av brand. Sådana brandrefugier är generellt sett ovanliga i denna del av länet. Fågellivet är rikt och den enda tydliga kulturpåverkan är en stig. Genom området rinner Risbäcken.

Fågelmyrkölen har varit avsatt som Domänreservat men kom genom ett markbyte att tillhöra Mo Domsjö AB. MoDo fortsatte sedan att skydda området som ett ”internt reservat”. I samband med reservtsbildningen 1992 förvärvades området av staten genom naturvårdsfonden. Området ingår som en liten del av ett större område som klassats som riksintresse för rennäringen (3 kap 5 § MB), Malå sameby.

Fågelmyrkölen är också namnet på det ett mycket stora myrkomplexet (2 300 ha) som omger Natura 2000-området. Myrkomplexet är av riksintresse för naturvården (3 kap 6 § MB) nr NRO24030 och klassat som klass 1 i våtmarksinventeringen 23J8A04.

Våtmark vid Fågelmyrkölen. Foto Länsstyrelsen.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Området ingår i nätverket Natura 2000. Det har utsetts till det europeiska nätverket därför att det här finns naturtyper och arter som EU-länderna tillsammans bestämt är extra viktiga att skydda och bevara.

---

¹ Vanligtvis växer rosenporing på lövlågor i rika ädellövskogsmiljöer i södra Sverige

Följande naturtyper ska utifrån habitatdirektivet² värnas inom området.

Kod	Naturtyp	Areal (ha)
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattig och intermediära kärr och gungflyn	23
9010*	Västlig taiga	41
91D0*	Skogsbevuxen myr	24

* = Särskilt prioriterad art eller naturtyp inom Natura 2000.

Ingående arter enligt habitatdirektivet

Inga arter listade enligt habitatdirektivet är registrerade.

Bevarandesyfte och bevarandemål

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att ingående naturtyper och arter skall ha en gynnsam bevarandestatus³. För naturtyperna innebär detta att naturtypernas utbredningsområden bevaras, att viktiga strukturer och funktioner bibehålls och att populationerna för naturtypens typiska arter⁴ bibehålls. Inga arter i området har pekats ut enligt EU-direktiven. (För arter innebär en gynnsam bevarandestatus att arternas utbredning och antal inte ska minska och att deras livsmiljö är tillräckligt stor för att de skall kunna fortleva.) För att garantera att gynnsam bevarandestatus råder har ett antal bevarandemål definierats för varje naturtyp.

Naturtyper

Kod	Naturtyp	Bevarandemål ⁵
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattig och intermediära kärr och gungflyn	<ul style="list-style-type: none"> • Arealen öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn ska vara minst 23 hektar. • Täckningsgrad för träd och buskar ska vara mindre än X %, och stamantalet ska vara mindre än X per hektar. • Minst X (90) av arealen ska ha en ostörd hydrologi. • Minst X av de typiska kärlväxterarterna A, B, C etc. ska förekomma i minst Y % av provytorna. • Minst X av de typiska mossarterna ska förekomma i minst X % av provytorna. (Arter och inventeringsmetodik bestäms i samband med basinventeringen.)

² EU Rådets direktiv 92/43/ EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

³ Fullständiga definitioner av *gynnsam bevarandestatus* för arter och naturtyper finns i Naturvårdverkets handbok. Natura 2000 i Sverige - handbok med allmänna råd. Handbok 2003:9.

⁴ Typiska arter är framtagna av Naturvårdsverket för respektive naturtyp. De typiska arterna skall fungera som ett kvitto på att en naturtyp har gynnsam bevarandestatus.

⁵ Samtliga Natura-2000 områden kommer att basinventeras under 2004-2007. Efter basinventeringen kommer det att finnas ett bättre underlag för att sätta skarpa mål som är lättare att följa upp för respektive naturtyp.

9010*	Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> • Arealen västlig taiga ska vara minst 41 hektar. • Det ska finnas minst X (20) m³ död ved per hektar. (Relationen död ved/levande ved ska vara minst 1/5.) • Träd av utländskt ursprung (t.ex. contortatall och olika ädelgranar) ska inte förekomma i området. • Sumpskogarna ska ha en ostörd hydrologi. • Minst X av de typiska kärlväxterna a, b, c, etc ska förekomma i minst X % av provytorna. • Minst X av de typiska vedsvamparna a, b, c, etc. ska förekomma i minst X % av provytorna.
91D0*	skogsbevuxen myr	<ul style="list-style-type: none"> • Arealen skogsbevuxen myr ska vara minst 24 hektar. • Det ska finnas minst X (20) m³ död ved per hektar. • Minst X (90) % av arealen ska ha ostörd hydrologi. • Minst X av de typiska kärlväxterterna ska förekomma i minst X % av provytorna. • Minst X av de typiska mossarterna ska förekomma i minst X % av provytorna.

Vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Här beskrivs endast de viktigaste hoten vi i dag känner till mot Natura 2000-områdets naturvärden. Hoten redovisas som exempel på verksamheter och faktorer som kan innebära en negativ påverkan på de naturtyper och arter som skyddas inom området. Andra hot som idag är okända kan bli aktuella i framtiden liksom mer storskaliga och diffusa hot som t.ex. klimatförändringar.

Aktuella hot mot Natura 2000-området

- Fågelmyrkölen ligger inom ett område där undersökningstillstånd för mineralutvinning har beviljats av Bergsstaten. Natura 2000-området kan därför eventuellt komma i fråga för gruvverksamhet.

Fågelmyrkölen är skyddad som naturreservat. Föreskrifterna inom naturreservatet innebär att avverkning, markavvattning, täktverksamhet, kalkning, gödsling, mm som annars kan hota naturvärden i de ingående naturtyperna inte är aktuella. Fullständiga reservatsföreskrifter finns i Länsstyrelsens beslut, beteckning 231- 2336-1992.

Generella hot mot ingående naturtyper

- Alla åtgärder eller företag som innebär avverkning av levande eller döda träd, avverkning i sig kan också ge negativa effekter på vattenkvalitet
- All form av exploatering
- All form av täkt, t.ex. bergtäkt eller torvtäkt
- All form av markavvattning eller annan påverkan på hydrologin
- Vägbyggen
- Mycket intensivt renbete
- Storskalig terrängkörning eller annan aktivitet som innebär betydande slitage
- Kalkning och gödning

Bevarandeåtgärder med tidplan

Fågelmyrkölen är ett Natura 2000-område och har det skydd enligt miljöbalken som gäller samtliga Natura 2000-områden i landet. Alla verksamheter och åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka Natura 2000-området negativt är tillståndspliktiga enligt 7 kap 28 a § miljöbalken.

Området är även skyddat som naturreservat med stöd av 7 § naturvårdslagen med särskilda inskränkningar i rätten att använda mark och vatten liksom i rätten att färdas och vistas inom reservatet.

Skyddsåtgärder

Området är idag skyddat som naturreservat, detta tillsammans med det skydd som Natura 2000 innebär bedöms vara tillräckligt.

Under 2003 och 2004 genomfördes en inventering av skyddsvärda skogar på statlig mark. Fågelmyrkölen angränsar i öster och i väster två områden om totalt 231 ha (71 ha produktiv skogsmark) som pekats ut som skyddsvärda (Fågelmyrkölen nr. 3574). Naturvärdena där är så höga att de enligt Länsstyrelsens bedömning inte går att förena med skogsbruk. Naturreservatet Fågelmyrkölen kan därför i framtiden komma att utvidgas liksom eventuellt också Natura 2000-området.

Skötselåtgärder

Området skall liksom nu vara avsatt till fri utveckling.

Ändamålet med reservatet är att bevara urskogens och myrmarkernas ekosystem i ett orört och ostört tillstånd och låta de naturliga processerna löpa fritt. Eftersom Fågelmyrkölen är ett brandrefugium skall det också undantas från brand och eventuella spontana bränder skall så skonsamt som möjligt släckas.

Bild från angränsande område som uppmärksammat i inventeringen av skyddsvärd skog på statlig mark (Fågelmjärkölen nr. 3574). Foto. Per-Anders Blomqvist.

Bevarandetillstånd inom området

Samtliga Natura 2000-områden kommer att basinventeras under 2005-2007. Efter basinventeringen kommer det att finnas ett bättre underlag för att bedöma bevarandetillståndet. Det kommer också att finnas en bättre grund för att fatta beslut om områdets skötsel. Nedan redovisas därför endast en preliminär bild.

Bevarandestatus per naturtyp

Kod	Naturtyp	Bevarandestatus
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattig och intermediära kärr och gungflyn	Gynnsam
9010*	Västlig taiga	”
91D0*	skogsbevuxen myr	”

Uppföljning av bevarandemål för naturtyper och arter

Det pågår för närvarande ett nationellt arbete med att utveckla uppföljningsmetoder för de olika arterna och naturtyperna (Abenius m.fl. 2004). Bevarandeplanen kommer att kompletteras med information om hur de olika naturtyperna och arterna ska följas upp och bedömas.

Uppföljning av naturtyper

Kod	Naturtyp	Uppföljnings metod
-	Alla	Avvaktar resultat från metoduppföljningsprojekt

Beskrivning av livsmiljöer

- **7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn.** Typen definieras som öppna eller mycket glest skogbevuxna myrar av typen svagt välvd mosse, fattigkärr, intermediära kärr och gungflyn. Karaktärsarter för typen är olika arter av vitmossa, ängsull, strängstarr, trådstarr, sumpstarr, dystarr, flaskstarr, kallgräs, vattenklöver, kråklöver, tranbär, rosling, ljung och tuvsäv. Myrar som ingår i aapamyrkomplex räknas inte hit. Myrar med >25% krontäckning förs till typen Skogbevuxen myr (91D0). Kärr med >70% krontäckning förs också till andra typer. Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn är ofta viktiga häckningslokaler för fågel, t.ex. blå kärrhök, gulärta, , småspov, gluttsnäppa, grönbena och ljungpipare. Generellt sett har våtmarkerna en mycket viktig funktion i landskapet. De är en viktig del av vattnets storskaliga kretslopp genom att t.ex. jämna ut vattenflöden. De är också ofta mosaikartat uppbyggda med en stor variation av blöthetsgrad, öppenhet, strukturmönster och artsammansättning. Våtmarkerna är också en viktig del av det större ekologiska system som skogslandskapet utgör.
- **9010* Västlig taiga.** Västlig taiga är en mycket variabel naturtyp. Den innefattar allt från helt grandominerade områden till helt talldominerade med olika inblandning av löv. Den västliga taigan har i största delen av länet regelbundet störts av brand vilket ekosystemet också är anpassat till. Väster mot fjällkjedjan minskar sannolikt den naturliga brandfrekvensen och de fjällnära skogarna samt de som täcker stora delar av i förfjällen har brunnit mycket sällan. Även i det brandpräglade landskapet har det funnits enstaka områden som på grund av sitt läge i landskapet brunnit mycket sällan eller aldrig. Det kan t.ex. vara öar eller skogsholmar ute i större våtmarker och dessa brukar då kallas brandrefugier. Brandrefugier är vanligen dominerade av granskog. Här har större eller mindre stormfällningar och snöbrott varit de viktigaste störningarna. Den skogliga kontinuiteten, det vill säga den tid som det vuxit skog på en plats, kan vara betydelsefull för vissa arter och den västliga taigan i förfjällen och i ursprungliga brandrefugium har mycket lång kontinuitet. Viktiga substrat för den västliga taigans biologiska mångfald är gamla träd av tall och gran och död ved som torrakor och lågor.
- **91D0* Skogsbevuxen myr** är skogbevuxna myrar med barr-, bland- eller lövskog tillsammans med ris, starr och vitmossa. Som karaktärsarter räknas tall, glasbjörk, gran, gråvide, dvärgbjörk, brakved, klotstarr, gråstarr, hundstarr, flaskstarr, blåtåtel, skogsstjärna, skvattram, tuvull, tranbär, odon och vitmossor. Exempel bland fåglarna kan t.ex. vara järpe, tjäder, videsparv, talltita, tretåig hackspett och spillkråka. De skogbevuxna myrarna har ofta en lång kontinuitet. Viktiga substrat är gamla träd av främst tall, men även av andra trädslag. Död ved som högstubbar, grenar, torrträd, hålträd, lågor m.m. är betydelsefulla för insekter, lavar och svampar. Insektsproduktionen i sumpskogar är ofta hög, t.ex. är skogshönsens kycklingar under våren beroende av sumpskogen för födosök. I sumpskogar med god tillgång på näring (kärr) är ofta vegetationen frodigare och kärlväxtfloran artrikare än i omgivande skogsmark. Generellt sett har våtmarkerna en mycket viktig funktion i landskapet. De är en del av vattnets storskaliga kretslopp genom att t.ex. jämna ut vattenflöden. De är också ofta mosaikartat uppbyggda med en stor variation av blöthetsgrad, öppenhet, strukturmönster och artsammansättning. Våtmarkerna är också en viktig del av det större ekologiska system som skogslandskapet utgör. För att en våtmark skall räknas som skogsbevuxen skall krontäckningen vara minst 25 %. Samtliga tallmossor räknas

till denna typ. Kärr, dvs. våtmarker som förutom från nederbörden även får vatten från omgivande fastmark, får ha en krontäckning på högst 70 %. Skogbeväxta kärr med tätare krontäckning räknas till någon av typerna 9080, 91E0, 9030 eller 9010.

Utdrag ur beskrivningen av riksintresset Fågelmyrkölen

Fågelmyrkölen - NRO24030

Areal: 2 308 ha Kartblad: 23I

Kommun: Malå

Riksvärde: Skogslandskap, myrkomplex

Fågelmyrkölen är ett mycket stort myrkomplex som består av ett antal våtmarker inom dessa ett urskogsområde. Fågelmyrkölen ligger utmed Risbäcken och är länets förnämligaste urskogsobjekt med mycket gammal, rikt lavbehängd, högvuxen granskog som är rik på torrträd och lågor. Fältskiktet består av frisk blåbärsristyp. kantzonen mot myren finns 500-åriga tallar.

En rad ovanliga vedsvampar har noterats i området bl.a. gräddticka, ostticka rosenporing. För den sistnämnda, är det det första dokumenterade fyndet på barrträd (gran) i Sverige. Urskogsområdet ligger på fastmarksholmarna i myren, med fastmarksvåtmarks mosaik, som tack vare sitt läge, har påverkats mycket lite av (brandrefugium). Området är det enda dels i den naturgeografiska regionen och länet. Fågellivet är rikt och enda kulturpåverkan är en stig som går genom området.

Myren vid Risbäcken: Myrområdet är mångformigt både vad gäller trofigrad myrtyper. I sträng-flarkkärren finns bl.a. gräsull, kärrull, ängsnycklar, björnbrodd, brudsporre och tätört. I sumpskogen förekommer den hänsynskrävande tågstarren. Öppen mosse finns på några ställen som domineras av nordkråkbär, hjortron rostvitmossa. Strängblandmyrarna har förutom ristuvesträngar med taggstarr, kärrgolv med kallgräs, piskvitmossa och rufsvitmossa. Tallkärr av klotstarrtyp är vanliga.

Maden karaktäriseras av trädstarr och styltstarr men har även övergångar fastmattekärr med brun glansvitmossa. Vid myrfågelinventeringen 1990 noterades bl.a. trana, svartsnäppa, grönbena, gluttsnäppa, videsparv, kricka, dalripa och tjäder.

Stormyran: Området domineras helt av ett mycket stort sammanhängande strängflarkkärr. Flarkarna är av olika typer, dels vattenfyllda flarkar och korvskorpionmossa- och dystarrdominerade flarkar. En del strängar utgörs intermediära tallkärr medan andra utgörs av öppna artrika vegetationssamhällen blåtåtel, ängsnycklar, brudsporre och purpurvitmossa. Här finns också enstaka förekomster av den sällsynta slakstarren. Svartsnäppa samt häckande trana noterades 1989. Vid myrfågelinventeringen noterades bl.a. bläsand, vigg, sidensvans, trana, lappmes, tretåig hackspett och tjäder.

Spångmyran och Kåtamyran. Området utgör ett myrkomplex som avvattnas ett par småbäckar åt sydost till Skellefteälven. I öster finns moränrygg, troligen sprickfyllnadsmorän. I de norra och centrala delarna sticker block upp ur myren. finns också en getryggsås. Hela myren utgörs av intermediära till rika kärr. Den karaktäriseras av en förekomst av tall. Strängflarkkärren har flarkar som domineras av korvskorpionmossa och här förekommer även myggblomster. Strängarna varierar mellan relativt artrika, dvärgbjörk- och blåtåteldominerade typer med bl.a. röd glansvitmossa, praktflikmossa och praktvitmossa till fattiga strängtyper. Vidare förekommer öppna, fattiga lösbottnkärr med öar av piskvitmossa, sotvitmossa och dystarr. Intermediära tallkärr förekommer här och var med sjöfräken, skvattram, odon och klubbvitmossa.

Maden domineras av starr, bl.a. styltstarr och fläckvis förekomst av bladvass. Bitvis kantas maden av björkdominerade sumpkärr med enstaka gråalar. I objektet finns riklig förekomst av gräsull och kärrull samt en glesblommig variant av ängsnycklar som eventuellt kan vara lappnycklar. En trolig korsning mellan ängsnycklar och brudsporre har noterats. Fåglar som noterats i området är bl.a. videsparv, trana, grönbena, gluttsnäppa, varfågel, sångsvan, dvärgsparv, kricka, stenfalk, lavskrika och tjäder.

Referenser

Abenius J., Aronson, M., Haglund, A., Lindahl, H. & Vik, P. 2004. Uppföljning av Natura 2000 i Sverige. Naturvårdsverket, Stockholm.

Abenius, J. 2002. Plan för projektet *Metoder för uppföljning och övervakning av Natura 2000*. Naturvårdsverket.

Länsstyrelsens reservatsbeslut, beteckning 231- 2336-1992

Länsstyrelsen i Västerbottens län. Riksentresse för naturvård. Meddelande 4:2001. Redaktör Eva Mikaelsson

Näslund, P. Strategi för naturvårdsbränning inom naturreservat. Länsstyrelsen i Västerbottens län. Utkast 2004-03.

Naturvårdsverkets art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. [Naturvårdsverkets webbplats](#).

Naturvårdsverket, handbok 2003:9. Natura 2000 i Sverige. Handbok med allmänna råd.

Naturvårdsverket. Rapport 5343. 2004. Skyddsvärd skog på statlig mark. Jämtlands och Västerbottens län.